

Капіталізація потенціалу підприємства

А. Л. САБАДИРЬОВА¹

Участь у міжнародному поділі праці в умовах глобальної конкуренції актуалізує процес капіталізації підприємства та результат щодо збільшення власного капіталу. У статті розглянуто питання щодо вдосконалення методологічного апарату процесу оцінювання капіталізації потенціалу підприємства в ринковій економіці. При розробленні методологічного апарату процесу оцінювання капіталізації потенціалу підприємства використовуються різноманітні механізми, що виконують процеси, які відрізняються за своїм призначенням. У статті визначена система процесів у розрізі механізмів оцінювання капіталізації потенціалу підприємства: оцінного, організаційно-методичного, дослідницького, програмно-цільового, моделювання. Із точки зору загальнонаукових концепцій сформульовані базові характеристики системи процесів та механізмів оцінювання капіталізації потенціалу підприємства. У статті йде мова про методологічні питання оцінювання капіталізації потенціалу підприємства на основі формування системи процесів у розрізі механізмів оцінювання, які мають програмне забезпечення. Таким чином, розглядаючи питання програмування в управлінській діяльності, стає можливим на сучасній когнітивній основі застосовувати методологічний апарат процесу оцінювання капіталізації потенціалу підприємства в ринковій економіці.

Ключові слова: капіталізація, механізм, підприємство, потенціал, процес, система.

Абревіатури:

СП – система процесів

УДК 336.716:330.341.1

JEL коди: G32, L26

Вступ. Глобальна конкуренція вимагає від підприємств перетворювати прибуток на додаткові фактори виробництва, збільшувати свій основний та оборотний капітал на базі прибутку, підвищувати економічну ефективність потенціалу. Капіталізація потенціалу підприємства є важливим фактором стратегічного управління за умов відтворювального процесу, реінвестування прибутку й залучення інвестицій. Вітчизняні підприємства намагаються приваблювати довгострокові інвестиції з огляду на глобальну конкуренцію та збільшення виробництва продукції за умови істотного відставання підприємницької діяльності українських підприємств та відриву фінансово-кредитної системи від реальної економіки. Із цих позицій конкурентні переваги підприємств багато в чому залежать від капіталізації потенціалу в контексті вирішення проблем з оновлення організаційної структури, технологічного рівня, підвищення ефективності використання фондів.

Коли капіталізація стає глобальною, конкуренція вимагає отримувати знання, що є загальноприйнятими економічними ресурсами. Нові технології змінюють світове господарство, внаслідок чого інтеграція інновацій стає бізнес-процесом. У процесі залучення інвестицій перевагу мають ті підприємства, які, по-перше, забезпечують

¹ *Сабадирьова Антоніна Леонідівна*, кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки підприємства Одеського національного економічного університету.

© А. Л. Сабадирьова, 2017.

ефективність інноваційної діяльності щодо поновлення організаційної структури й технологічного рівня виробництва та отримують соціальні наслідки інновацій; по-друге, капіталізують потенціал у процесі розвитку.

У різноманітних дослідженнях учених визначені характеристики капіталізації підприємства. Проте процес капіталізації вимагає нових підходів до її оцінювання. Особливої актуальності в умовах ринку набуває проблема з удосконалення методологічного апарату процесу оцінювання капіталізації потенціалу підприємства з метою збільшення власних коштів і подолання руйнівного впливу кризових явищ. Вихід підприємства на глобальний ринок вимагає застосовувати інноваційні технологічні процеси, інтегрувати інновації до бізнес-процесів, отримувати знання й реально оцінювати капіталізацію потенціалу.

Постановка проблеми. Транснаціональні технологічно розвинені корпорації мають високі темпи концентрації капіталу і забезпечують капіталізацію свого потенціалу у великому виробництві. Корпоративні стратегії капіталізації залежать від стратегічної поведінки підприємств щодо перетворення руху потенціалу в механізмах оцінювання капіталізації потенціалу в умовах сучасного ринку. У стратегічному управлінні існує проблема, пов'язана з капіталізацією підприємства, і така, що обговорюється науковцями з метою розроблення теоретико-методологічних засад формування стратегії капіталізації потенціалу підприємства для забезпечення довгострокового сталого розвитку. У цій сфері знань необхідно виділити праці відомих учених, що якісно розкривають аспекти капіталізації підприємства та зробили вагомий внесок у науку: А. І. Амоша, І. П. Булеєв, Н. Ю. Брюховецька, В. М. Геєць, М. А. Козоріз, О. Г. Мендрул, С. В. Мочерний, О. В. Сталінська, Г. В. Осовська та ін. У більшості досліджень капіталізація розглядається з позиції нарощування власного капіталу підприємства: «Капіталізація підприємства – це, по-перше, процес залучення ресурсів у ринковий обіг і створення вартості, здатної приносити додаткову вартість; по-друге, переведення частини знову створеної вартості в капітал (у вартість, що приносить додаткову вартість); по-третє, оцінка вартості підприємства, бізнесу» [1]. При визначенні сутності капіталізації підприємства науковці дійшли висновків, що капіталізація підприємств є важливою економічною категорією. Розглянуті теоретичні і практичні питання капіталізації підприємств дозволяють зробити висновок про багатоаспектність та складність цієї економічної категорії та економічного явища, яке внутрішньо притаманне капіталістичним відносинам, є найбільш поширеною формою економічної (господарської) сфери життєдіяльності суспільства. Розвинені економіки накопичили широкий арсенал методів та інструментів активізації процесів нарощування капіталу і формування високої ринкової вартості компаній [2].

Оцінювання капіталізації проводиться з урахуванням вартості підприємства або курсової вартості акцій і це найбільш поширений підхід, який застосовується в умовах ринку. Дискусія щодо трактування сутності капіталізації та механізмів її оцінювання триває й дотепер. Не існує єдиної позиції вчених щодо створення механізмів оцінювання капіталізації потенціалу підприємства у стратегіях розвитку. Оцінювання капіталізації потенціалу підприємства дозволяє оцінювати вартість, здатну приносити додаткову вартість в умовах економічної ефективності його використання. Проблема вдосконалення методологічного апарату процесу оцінювання капіталізації потенціалу підприємства потребує подальшого напрацювання у сфері стратегічного управління. Враховуючи те, що одностайної позиції щодо оцінювання капіталізації потенціалу

підприємства до цього часу не вироблено, актуальною є необхідність вивчення напрямків створення ефективних механізмів такого оцінювання.

Метою дослідження є вдосконалення методологічного апарату процесу оцінювання капіталізації потенціалу підприємства в ринковій економіці.

Результати дослідження. Капіталізація необхідна у стратегії сталого розвитку підприємства, яка забезпечує зростання економічної ефективності виробництва. Сучасні підходи з оцінювання капіталізації підприємства пов'язуються з потенціалом. Проблема вдосконалення теоретичних і методичних підходів до оцінювання потенціалу в ринкових умовах увійшла до кола наукових інтересів таких учених, як: В. І. Авдєнко, Б. Є. Бачевський, А. Ю. Жулавський, О. О. Задоя, В. А. Котлов, Н. С. Краснокутська, Є. В. Лапін, О. І. Олексюк, Е. В. Попов, І. М. Рєпіна, О. С. Федонін та ін. У дослідженні організаційних основ оцінювання потенціалу промислового підприємства виявлені певні закономірності, що визначають результати узагальнення фактів за дією організаційних законів і дозволяють перейти на новий, більш високий ступінь стійкості системи оцінювання потенціалу в умовах ринкової економіки [3]. На базі організаційних основ оцінювання потенціалу підприємства виконується дослідження механізмів оцінювання капіталізації.

У економічній літературі обґрунтована точка зору щодо того, що капіталізація потенціалу підприємства – це процес ідентифікації та перетворення спектра стратегічних можливостей та залучених активів підприємства в капітал, тобто у вартість, здатну приносити нову вартість і з цих позицій, як зазначає О. В. Сталінська, практично відсутні праці, які б комплексно розглядали питання розроблення конкретних методів та методик оцінювання капіталізації потенціалу, рекомендацій із їхнього використання в організаційному механізмі стратегічного управління підприємством [4]. Таким чином, ідея вдосконалення методологічного апарату процесу оцінювання капіталізації потенціалу підприємства націлюється на нарощування власного капіталу підприємства.

Вважаємо, що вдосконалення методологічного апарату процесу оцінювання капіталізації потенціалу підприємства ґрунтується на системній методології. На нашу думку, до системи процесів повинна входити відокремлена від зовнішнього середовища сукупність його взаємозв'язаних елементів у розрізі механізмів оцінювання капіталізації потенціалу підприємства, яка має більш складні властивості порівняно із сумою властивостей окремих частин та характеризується певним способом їх взаємодії; така система процесів характеризується цілісністю та стійкістю. Як зазначає І. П. Булеев, у сучасній економіці поняття «механізм» застосовується для того, щоб підкреслити характер динамічності соціально-економічних процесів, а також як використання ресурсів для одержання позитивного ефекту [1]. Нове визначення механізму як процесу обґрунтовує О. Ю. Чаленко. У результаті механізм термінологічно визначається як нерозривний складовий елемент у структурі економічного процесу [5]. Розгляд механізмів оцінювання капіталізації як системи процесів (СП) відповідає подвійному розгляду до оцінювання на підставі процесного підходу, який, на думку І. М. Рєпіної, «фокусує увагу на дослідженні взаємозалежних функцій управління системою» [6]. Симбіоз системного та процесного наукових підходів використовується в механізмах оцінювання капіталізації, що перетворюють рух потенціалу підприємства. Саме такі механізми оцінювання капіталізації потенціалу підприємства виконують різноманітні процеси, що відрізняються за призначенням.

СП у розрізі механізмів оцінювання потенціалу підприємства, яка має «вхід», «вихід», зворотний зв'язок і внутрішню структуру, базується на системних принципах цілісності, структурованості, співвідпорядкованості, взаємного зв'язку та «чорної скриньки», що визначені в науці. Параметри «входу» неодмінно реагують на зовнішнє середовище та обов'язково відновлюються при зміні параметрів «виходу»; проектується в останню чергу, щоб забезпечити конкурентоспроможність вихідного потенціалу СП.

Певну характеристику якостей СП надає принцип «чорної скриньки». Термін «чорна скринька» визначено Норбертом Вінером у кібернетиці, який вважав його втіленням пристрою із вхідними та вихідними полюсами, що виконує певну операцію над сучасним і минулим станом вхідного потенціалу, для якого необов'язково існує інформація про внутрішню структуру, що забезпечує здійснення цієї операції [7]. Оскільки «чорна скринька» формує певний вигляд СП у розрізі механізмів оцінювання капіталізації потенціалу підприємства, вона є процесором у цілісній, структурованій та упорядкованій системі зі зворотним зв'язком. Із приводу дефініції «процесор» Джон Касти дає таке визначення: «Це зовнішній опис стійкості системи зі зворотним зв'язком, яка має «вхід», «вихід» і «чорну скриньку» або «процесор», що має певний інтерес для практики» [8].

Досліджуючи СП у розрізі механізмів оцінювання капіталізації потенціалу підприємства, було з'ясовано, що «вхідним» є сукупний потенціал. Він є сукупністю якостей системи можливостей ресурсів у стратегічній поведінці підприємства. Дія закону синергії визначає властивості потенціалу, сукупна вартість якого в СП буде завжди більшою від суми окремих видів потенціалів. Відмітимо визначення ефекту синергії, обґрунтування Робертом Фалмером на такому прикладі: «Будь-яка організація схожа на оркестр. Оркестранти грають на інструментах різні партії. Але якщо ми хочемо отримати загальне звучання, то міра свободи кожного музиканта має бути обмежена. Диригент, зв'язуючись із партитурою, об'єднує музикантів для виконання оголошеного твору. Організація є процесом взаємодії людей для досягнення загальної мети» [9]. Як зазначає цей учений, у будь-якій організації виникає ефект синергії, який характеризує пряму й опосередковану користь у досягненні її цілей. Пряма користь отримується від збільшення потенціалу в СП у розрізі механізмів оцінювання капіталізації потенціалу підприємства; опосередкована користь – від оптимізації структури потенціалу. Ефект синергії, що виникає в даній СП, сприяє збільшенню власного капіталу підприємства.

Вихідні параметри СП у розрізі механізмів оцінювання капіталізації потенціалу підприємства визначають економічний ефект. На «виході» СП оцінюється капіталізація потенціалу підприємства, тобто економічний ефект від збільшення капіталу. Зовнішнє середовище СП є джерелом формування потенціалу підприємства для досягнення цілей у його стратегіях та визначає сукупність факторів, що певним чином впливають на стан СП. Зворотний зв'язок від «виходу» до «входу» забезпечує взаємозв'язок процесів СП. Механізми оцінювання капіталізації потенціалу підприємства входять у процесор СП, що перетворює її «вхідні» параметри, забезпечує поєднання п'яти процесів та ефект на «виході» СП. П'ять процесів подаються у вигляді: зародження ідеї (nucleation ideas), формуючого оцінювання (formative evaluation), технологічного оцінювання (process evaluation), оцінювання впливу (impact evaluation) та оцінювання результатів (outcome evaluation). Цілісний процесор СП стає складним поєднанням, що забезпечує дію п'яти механізмів: оцінювання – в процесі зародження ідеї; організаційно-методичного – в

процесі формуючого оцінювання; дослідницького – в процесі технологічного оцінювання; програмно-цільового – в процесі оцінювання впливу; моделювання – в процесі оцінювання результатів.

СП у розрізі механізмів демонструє авторську точку зору у вирішенні проблеми розроблення методологічного апарату процесу оцінювання капіталізації потенціалу підприємства у стратегічному управлінні з метою збільшення власного капіталу в умовах ринкової економіки. Матеріал статті викладено в послідовності, яка відображає структуру СП у розрізі механізмів оцінювання капіталізації потенціалу підприємства.

1. *Оцінний механізм.* Визначає перетворення руху потенціалу підприємства в процесі зародження ідеї оцінювання і демонструє цю ідею в перетворенні вартості потенціалу в додатковий капітал та додаткові фактори виробництва. Процес зародження ідеї оцінювання капіталізації потенціалу підприємства складається з п'яти алгоритмів: 1) оцінювання структури потенціалу; 2) оцінювання вартості потенціалу; 3) планування і нормування рівня потенціалу; 4) оцінювання капіталізації потенціалу; 5) оцінювання впливу факторів економічної ефективності. Кожен із п'яти алгоритмів має певну характеристику і певне програмне забезпечення.

Алгоритм оцінювання структури потенціалу підприємства ґрунтується на тому, що «структура потенціалу не може бути універсальною, а в його формуванні беруть участь процеси суб'єкта господарювання: ресурсозбереження, організаційний, інноваційний, управлінський, виробничий, модернізації та ін. Процеси оцінюють на базі методичного забезпечення потенціалу підприємства, що базується на знаннях, інформації та інноваціях у ресурсозберігаючому виробництві [10]. Оцінювання структури виконується теж на основі методичного забезпечення потенціалу підприємства і системи показників його стратегії зі стійким зв'язком компонентів.

Оцінювання вартості потенціалу підприємства базується на вартісному підході і має еволюцію розвитку за умови приєднання до критерію ринкової вартості. Розробки науковців з проблеми вдосконалення вартісного підходу відіграють важливу роль у створенні оцінного механізму потенціалу підприємства з таких точок зору: обґрунтування теоретичних засад оцінювання економічного потенціалу; дослідження загальнотеоретичних підходів в оцінюванні економічного потенціалу підприємства; формування системи показників у регулюванні використання економічного потенціалу підприємства [11]; оцінювання вартості потенціалу підприємства, що характеризує взаємовідносини з доходом від діяльності [12]; дослідження методів оцінювання потенціалу підприємства [13; 14]. Аналіз праць науковців надає підстави зробити висновки, що метою оцінювання є потенціал у ринковій економіці, а критерієм оцінювання – його ринкова вартість; методи оцінювання потенціалу ґрунтуються на витратному, ринковому і дохідному підходах.

Зазначимо, що оцінювання потенціалу підприємства в умовах ринкової економіки ґрунтується на функціях планування і нормування. Під час аналізу методів планування О. О. Орлов дійшов висновку, що при плануванні собівартості продукції за базу відліку необхідно брати не звітні, а нормативні показники на початок планового періоду, розраховані за номенклатурою та асортиментом планового періоду [15]. Планове оцінювання потенціалу підприємства виконується на базі функції планування, що використовується у стратегії управління та планування прибутком у вигляді зв'язку витрат, обсягу реалізації, прибутку за умов ринку і показника маржинального прибутку підприємства, що показує верхню межу прибутку. Таким чином, максимальний ефект із мінімальними витратами підприємства визначається, коли постійні витрати

наближаються до нульового значення, та операційний прибуток наближається до маржинального. Ефект збільшення власного капіталу за рахунок планового прибутку розраховується на базі алгоритмів оцінювання капіталізації потенціалу підприємства. Капіталізація потенціалу підприємства як фінансовий показник, у якому відображають можливості ефективної діяльності суб'єкта господарювання, демонструє процес генерування доходів бізнес-структур у своїх стратегіях розвитку. Капіталізацію потенціалу підприємства потрібно розглядати з точки зору процесного підходу.

Оцінювання впливу факторів економічної ефективності на потенціал підприємства виконується на основі підходу до визначення сутності видів та показників ефективності господарсько-фінансової діяльності, що визначив В. І. Осипов [16]. Спираючись на цей теоретичний підхід, розроблено алгоритм оцінювання впливу факторів економічної ефективності на потенціал суб'єкта господарювання, що показує приріст результативного показника капіталізації у стратегічній поведінці. У праці з питань удосконалення оцінного механізму капіталізації потенціалу підприємства на засадах вартісного підходу порушено питання конкретизації схеми цього механізму та алгоритму оцінювання економічної ефективності потенціалу суб'єкта господарювання [17].

Оцінний механізм можна подати у вигляді програми спеціального призначення, за допомогою якої можна оцінювати капіталізацію потенціалу підприємства та вирішувати інформаційні завдання у сфері стратегічного управління суб'єкта господарювання. Прикладом повинна бути програма підготовки оцінних відомостей для інформаційного забезпечення та підтримки керівників, діяльність яких зорієнтована на результат.

2. Організаційно-методичний механізм. Перетворює рух потенціалу з організаційної та методичної точок зору; слугує для формування організаційної структури потенціалу підприємства у стратегіях на засадах портфельно-орієнтованого підходу. Такий підхід характеризує організаційну структуру потенціалу в корпоративному портфелі підприємства на базі того, що потенціал не має універсальної структури [10]. Організаційно-методичний механізм ґрунтується на інтеграційно-оцінному підході в діагностуванні, апробованому в практиці підприємств України на підставі блок-схеми економічного діагностування [18]. На засадах запропонованої блок-схеми здійснюються економічна діагностика з оцінюванням активності підприємства та комплексний аналіз капіталізації потенціалу підприємства. Показово, що організаційна складова механізму оцінювання капіталізації потенціалу підприємства розглядається з позиції організаційного підходу. Варта уваги точка зору про сутність організаційного підходу у визначенні А. І. Ковальова: «Організаційний підхід розкриває питання, які економічна теорія, як правило, не бере до уваги. Він передбачає аналіз стратегічних рішень у їх динаміці та обумовлює успіх підприємства в досягненні стабільних конкурентних переваг та ефективності процесів: розроблення, адаптації та впровадження стратегії підприємства залежно від динаміки змін зовнішнього та внутрішнього середовища; вироблення ефективних управлінських рішень, адекватних стратегічним завданням» [18]. Спираючись на наукову позицію А. І. Ковальова, пропонуємо здійснювати аналіз стратегічних рішень у корпоративному портфелі потенціалу підприємства – організаційної складової стратегії потенціалу.

Організаційно-методичний механізм можна демонструвати у вигляді програми для визначення моделі оптимального потенціалу підприємства в процесі формуючого оцінювання капіталізації. Модель оптимального потенціалу має прикладний характер і зорієнтована на визначення результатів діяльності підприємства та дозволяє визначити індикатори потенціалу в процесі формуючого оцінювання капіталізації.

3. *Дослідницький механізм.* Прогнозує рух потенціалу підприємства та визначає нерозривний складовий елемент у структурі цілісного процесора СП. У дослідницькому механізмі здійснюється прогнозування індикаторів потенціалу в розрізі варіантів стратегії потенціалу з метою подолання підприємством негативних сценаріїв розвитку до того часу, поки ця стратегія буде втілена в життя. Прогнозування індикаторів потенціалу на основі дослідницького механізму набирає вигляд технологічного оцінювання капіталізації потенціалу підприємства, в якому використовується пакет «Statistica» та обираються: а) кращі рівні автокореляції, інтегрованості і ковзного середнього для отримання найкращої моделі; б) критерії якості у вигляді найменших значень помилок прогнозу у стратегічному управлінні. Прогнозні показники потенціалу підприємства дають порівняльну характеристику варіантам його стратегії потенціалу. Програму з дослідницьким механізмом прогнозування визначає модель спеціального призначення «Arima» (авторегресійна інтегрована модель ковзного середнього). Таким чином, на комп'ютері користувача методами статистичного моделювання виконуються певні завдання: по-перше, прогнозування індикаторів потенціалу підприємства в розрізі варіантів стратегії його розвитку; по-друге, технологічного оцінювання капіталізації потенціалу підприємства. У кінцевому підсумку все зводиться до інформаційного забезпечення керівників, діяльність яких орієнтована на кінцевий результат, і, таким чином, дослідницький механізм набуває прикладного значення.

4. *Програмно-цільовий механізм.* Визначає перетворення руху потенціалу в процесі оцінювання впливу підвищення рівня економічної ефективності капіталізації потенціалу підприємства у стратегічній перспективі. Як складовий елемент процесора СП оцінювання капіталізації потенціалу підприємства цей механізм має інструментарій у стратегії потенціалу, який конкретизується у стратегічному плані розвитку та програмі капіталізації. Стратегія потенціалу націлюється на збільшення продуктивності та прибутковості в діяльності підприємства, які привертають інтерес інвесторів та учасників ринку. У плані розвитку та програмі капіталізації потенціалу підприємства відбувається декомпозиція головної мети стратегії потенціалу, формулюються підсумкові показники капіталізації. Заслуговує на увагу погляд А. І. Ковальова у стратегічному управлінні у визначенні економічного підходу: «Основна його передумова в тому, що підприємства без чіткої стратегічної орієнтації у сфері лідерства, диференціації продукту і особливостей ринку не зможуть розвиватися і вижити» [18]. У цілому мова йде про зв'язок між стратегією розвитку підприємства, яка, на думку А. І. Ковальова, дуже сильна і має важливе значення для ефективного управління, і періодами життєвого циклу підприємства. З позицій економічного підходу на всіх етапах життєвого циклу підприємства вирішуються завдання ефективного управління капіталізацією, які мають різну пріоритетність. У сфері менеджменту формується програмно-цільовий механізм оцінювання капіталізації потенціалу підприємства, що включає інструменти стратегічної орієнтації в ринковій економіці у вигляді програм розвитку потенціалу на основі лінійної економічної моделі та критерію максимального прибутку. При цьому уточнюється стратегія та планується цільовий ефект з урахуванням обмеження ресурсів. Модель програми розвитку потенціалу вигідно відрізняє це завдання на засадах лінійної економічної моделі від інших завдань загального характеру. Обмеження, які накладають на елементи рішення, мають вигляд лінійних рівностей і нерівностей.

Програмно-цільовий механізм оцінювання впливу підвищення рівня економічної ефективності капіталізації потенціалу підприємства можна подати у вигляді лінійної

моделі. Прикладний аспект лінійної моделі проявляється у визначенні максимального ефекту в програмі розвитку потенціалу підприємства [19], орієнтованій на кінцевий результат.

5. *Механізм моделювання.* Демонструє моделювання руху потенціалу підприємства в процесі оцінювання капіталізації та комплексно вирішує завдання: а) контролінгу як процесу управління потенціалом підприємства; б) оптимізації як процесу максимізації вигідних параметрів потенціалу підприємства; в) прогнозування як процесу дослідження варіантів розвитку потенціалу підприємства; д) оптимального розподілу як процесу розвитку потенціалу підприємства.

У механізмі моделювання визначаються теоретичний та прикладний аспекти оцінювання капіталізації потенціалу підприємства. Теоретичний аспект характеризує результати дії оцінного механізму капіталізації потенціалу підприємства; прикладний аспект – комплексний результат дій організаційно-методичного, дослідницького та програмно-цільового механізму капіталізації потенціалу підприємства. Механізм моделювання демонструється у вигляді певного програмного забезпечення завдань щодо оцінювання капіталізації потенціалу підприємства. Звертаючись до цього механізму, забезпечується використання нового інструментарію оцінювання капіталізації потенціалу підприємства в електронному вигляді та інформаційне забезпечення керівників у галузі стратегічного управління.

Висновки і перспективи подальших наукових розробок. У результаті виконаного дослідження можна зробити висновок, що капіталізація потенціалу підприємства, з одного боку, демонструє перетворення доданої вартості на додаткові фактори виробництва в системі процесів; з іншого – оцінюється в розрізі п'яти механізмів, що перетворюють рух потенціалу з метою збільшення вартості. При обґрунтуванні кожного з механізмів важливу роль відіграє вдосконалення існуючих наукових підходів, використаних у дослідженні: системного, процесного, економічного, організаційного, інтеграційно-оцінного, портфельно-орієнтованого та «з визначення сутності видів та показників ефективності діяльності підприємства». Аналіз наукових підходів дозволив сформулювати авторський погляд на вдосконалення методологічного апарату процесу оцінювання капіталізації потенціалу підприємства у ринковій економіці та запропонувати певні механізми, що виконують процеси, які відрізняються за своїм призначенням:

1. Оцінний механізм перетворення руху потенціалу, що діє за умовами ринку і стратегічної поведінки підприємства. У механізмі здійснюються аналітичний процес на основі алгоритмів певного програмного забезпечення для оцінювання капіталізації потенціалу підприємства в його управлінській діяльності.

2. Організаційно-методичний механізм перетворення руху потенціалу, що демонструє прикладний аспект оцінювання в завданні оптимізації потенціалу підприємства; вирішення завдання дає ефект, який збільшує власний капітал підприємства за умов ринку.

3. Дослідницький механізм перетворення руху потенціалу, що діє з точки зору ймовірності досягнення стратегії потенціалу, можливості врахувати зміни та відхилення в управлінському процесі. Прогнозні варіанти стратегії потенціалу визначаються на базі статистичної моделі з метою подолання підприємством негативних сценаріїв розвитку.

4. Програмно-цільовий механізм перетворення руху потенціалу підприємства, що діє за умов стратегії розвитку та здійснює цільове оцінювання капіталізації потенціалу;

призначається для програми розвитку потенціалу на основі вирішення завдання за допомогою лінійної економічної моделі та критерію максимального прибутку.

5. Механізм моделювання забезпечує рух потенціалу в комплексній моделі оцінювання капіталізації потенціалу підприємства; демонструє дії оцінного, організаційно-методичного, дослідницького та програмно-цільового механізмів; показує ефект стратегії розвитку.

Література

1. Булеєв, І. П. Методи розвитку та забезпечення капіталізації промислових підприємств в умовах інституціональних змін [Електронний ресурс] / І. П. Булеєв, Н. Ю. Брюховецька // Київ НАН України, Ін-т економіки пром-сті. – 2016. – Режим доступу : http://iep.donetsk.ua/publish/mono/Buleev-Bryukhovetska_2016.pdf.
2. Капіталізація підприємств: теорія та практика [Електронний ресурс] / [О. І. Амоша, І. П. Булеєв, Н. Ю. Брюховецька та ін.] // НАН України, Ін-т економіки пром-сті. Донецьк : ДонУЕП. – 2011. – Режим доступу : <http://iep.donetsk.ua/publish/mono/Buleev.pdf>.
3. Сабадирьова, А. Л. Потенціал промислового підприємства: організація оцінки [Електронний ресурс] / А. Л. Сабадирьова // Механізм регулювання економіки. – 2011. – Режим доступу : <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/handle/123456789/452>.
4. Сталінська, О. В. Стратегія капіталізації потенціалу підприємства [Електронний ресурс] / О. В. Сталінська // Вісник Донецького національного університету, сер. в: Економіка і право. – Вип. 2. – 2014. – Режим доступу : <http://jvestnik-c.donnu.edu.ua/article/view/594/611>.
5. Чаленко, А. Ю. О понятийной неопределенности термина «механизм» в экономических исследованиях [Электронный ресурс] / А. Ю. Чаленко // Экономика промышленности. № 3(51). – 2010. – Режим доступа : <http://cyberleninka.ru/article/n/o-ponyatiynoye-neopredelennosti-termina-mehanizm-v-ekonomicheskikh-issledovaniyah>.
6. Репіна, І. М. Активи підприємства: таксономія, діагностика та управління / Інна Миколаївна Репіна. – Київ : КНЕУ, 2012. – 274 с.
7. Винер, Н. Кибернетика или управление и связь в животном и машине / Н. Винер. – Москва : Сов. радио, 1968. – 326 с.
8. Касти, Дж. Большие системы. Связность, сложность и катастрофы [Электронный ресурс] / Дж. Касти // Москва : Мир, 1982. – Режим доступа : http://dshinin.ru/Upload_Books/AUploaded_2/Books/2007-08-18/200708180004471.pdf.
9. Фалмер, Р. М. Энциклопедия современного управления / Р. М. Фалмер. – Москва : ВИПКэнерго, 1992. – 142 с.
10. Сабадирьова, А. Л. Портфельно-орієнтований підхід у стратегії потенціалу підприємства [Електронний ресурс] / А. Л. Сабадирьова // Проблеми економіки. Економіка та управління підприємствами. – 2015. – Режим доступу : http://www.problecon.com/pdf/2015/4_0/222_227.pdf.
11. *Экономический потенциал* административных и производственных систем : монография / под общей ред. О. Ф. Балацкого. – Сумы : ИТД «Университетская книга», 2006. – 973 с.
12. Федонін, О. С. Потенціал підприємства: формування та оцінка / О. С. Федонін, І. М. Репіна, О. І. Олексюк. – К. : КНЕУ, 2004. – 316 с.
13. Бачевський, Б. Є. Потенціал і розвиток підприємства / Б. Є. Бачевський, І. В. Заблудська, О. О. Решетняк. – Київ : Центр учбової літератури, 2009. – 400 с.
14. Сабадирьова, А. Л. Потенціал і розвиток підприємства / А. Л. Сабадирьова, О. М. Бабій, Т. В. Куклінова. – Одеса : ОНЕУ, 2013. – 343 с.
15. Орлов, О. А. Маржинальная прибыль в экономических расчетах на промышленных предприятиях / О. А. Орлов, Е. Г. Рясных. – К. : Издательский дом «Скарбь», 2003. – 132 с.
16. Осипов, В. І. Ефективність реструктурованих господарських систем: проблеми і фактори підвищення : монографія / за ред. В. І. Осипова. – Одеса : Атлант, 2008. – 362 с.

17. *Сабади́рьова, А. Л.* Оціночний механізм капіталізації потенціалу підприємства / А. Л. Сабади́рьова // Вісник Хмельницького національного університету: Економічні науки. – 2016. – № 3. – Т. 2. – С. 95–98.
18. *Ковалев, А. И.* Управление реструктуризацией предприятия : монография. – К. : АВРИО, 2006. – 368 с.; – С. 161.
19. *Сабади́рьова, А. Л.* Програма розвитку потенціалу підприємства неоекономіки [Електронний ресурс] / А. Л. Сабади́рьова, В. М. Шинкаренко. – Режим доступу : <http://www.ir.kneu.edu.ua:8080/bitstream/2010/6770/1/Sabadyreva.pdf>.

Отримано 10.01.2017 р.

Капитализация потенциала предприятия

АНТОНИНА ЛЕОНИДОВНА САБАДЫРЁВА*

** кандидат экономических наук, доцент кафедры экономики предприятия,
Одесский национальный экономический университет,
ул. Преображенская, 8, г. Одесса, 65082, Украина,
тел.: 00-380-503-364031, e-mail: sabadyreva_antonina@mail.ru*

Участие в международном разделении труда в условиях глобальной конкуренции актуализирует процесс капитализации предприятия и результат по увеличению собственного капитала. В статье рассмотрены вопросы совершенствования методологического аппарата процесса оценки капитализации потенциала предприятия в рыночной экономике. При разработке методологического аппарата процесса оценки капитализации потенциала предприятия используются различные механизмы, выполняющие процессы, отличающиеся по своему назначению. В статье определена система процессов в разрезе механизмов оценки капитализации потенциала предприятия: оценочного, организационно-методического, исследовательского, программно-целевого, моделирования. С точки зрения общенаучных концепций сформулированы базовые характеристики системы процессов и механизмов оценки капитализации потенциала предприятия. В статье идет речь о методологических вопросах оценки капитализации потенциала предприятия на основе формирования системы процессов в разрезе механизмов оценки, имеющих программное обеспечение. Таким образом, обращаясь к программированию в управленческой деятельности, становится возможным на современной когнитивной основе использовать методологический аппарат процесса оценки капитализации потенциала предприятия в рыночной экономике.

Ключевые слова: капитализация, механизм, предприятие, потенциал, процесс, система.

*Mechanism of Economic Regulation, 2017, No 1, 48–59
ISSN 1726-8699 (print)*

Capitalization of the Potential of the Enterprise

ANTONINA L. SABADYRYOVA*

** C.Sc. (Economics), Associate Professor, Department of Enterprise Economy
Odessa National Economic University,
Preobrazenskay Street, 8, Odessa, 65082, Ukraine
tel.: 00-380-503-364031, e-mail: sabadyreva_antonina@mail.ru*

Manuscript received 10 January 2017

Participation in the international division of labor in the global competition actualizes the process of capitalization of companies and the result of increasing equity. The article deals with the issue of improving the methodological apparatus evaluation process of capitalization of the enterprise potential in a market economy. When developing methodological apparatus evaluation process of capitalization of the enterprise potential use different mechanisms to perform processes that differ in their purpose. The article defined system processes in terms of evaluation mechanisms capitalization potential of the company, evaluation, organizational methods, research, and program-oriented modeling. In terms of general concepts formulated the basic characteristics of the processes and mechanisms for evaluating potential capitalization companies. The article in question on methodological assessment of potential capitalization on the basis of formation of system processes in the context of assessment mechanisms that have software. Thus, referring to programming in management, it is possible to apply modern cognitive-based methodology device evaluation process of capitalization of the enterprise potential in a market economy.

Keywords: capitalization mechanism, enterprise, potential, process, system.

JEL Codes: G32, L26

References: 19

Language of the article: Ukrainian

References

1. Buleev, I. P., (2016), *Metody rozvytky ta zabezpechennia kapitalizatsii promyslovykh pidpryemstv* [«Development methods and software capitalization of industrial enterprises in the institutional changes»] Retrieved from : http://iep.donetsk.ua/publish/mono/Buleev_Bryukhovetska_2016.pdf. [in Ukrainian].
2. Amosha, O. I., Buleev, I. P., Bryukhovetska, N. Y., (2011), *Kapitalizatsiia pidpryemstv: teoriia ta praktyka* [«Capitalization of companies: Theory and Practice»], Retrieved from : <http://iep.donetsk.ua/publish/mono/Buleev.pdf>. [in Ukrainian].
3. Sabadyryova, A. L., (2011), *Potensial promyslovogo pidpryemstva: organizatsiia otsinky* [«Potential industrial enterprise: evaluation organization»], Retrieved from : <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/handle/123456789/452>. [in Ukrainian].
4. Stalinska, O. V., (2014), *Strategiia kapitalizatsii potentsialu pidpryemstva* [«Capitalization of potential enterprise strategy»], Retrieved from <http://jvestnik-c.donnu.edu.ua/article/view/594/611>. [in Ukrainian].
5. Chalenko, A. Y., (2010), *O poniatiinoy neopredelennosti termina «mekhanizm» v ekonomicheskikh isledovaniyakh* [«About the term "mechanism" in economic research conceptual uncertainty»], Retrieved from : <http://cyberleninka.ru/article/n/o-ponyatiynoy-neopredelennosti-termina-mehanizm-v-ekonomicheskikh-issledovaniyah>. [in Russian].
6. Repina, I. M. (2012), *Aktyvy pidpryemstva: taksonomiia, diagnostyka ta upravlinnia* [«The assets of the enterprise: taxonomy, diagnosis and management»], KNEU, Kyiv, 274 p. [in Ukrainian].
7. Wiener, N., (1968), *Kibernetika ili upravlenie i sviaz v givotnom i mashine*; per. s angl. Trans. From Eng. [«Science or Management and communication in animal and machine»], Sov. radio, Moscow, 326 p. [in Russian].
8. Casti, J., (1982), *Bolshie sistemy. Sviaznost, sloznost i katastrofy* [«Large systems. The connectivity, complexity and disaster»], Retrieved from : http://dshinin.ru/Upload_Books/AUploaded_2/Books/2007-08-18/200708180004471.pdf. [in Russian].
9. Falmer, R., (1992), *«Entsiklopediya sovremennogo upravleniya* [«Encyclopedia of Modern Management»], VYPKenerho, Moscow, 142 p. [in Russian].
10. Sabadyryova, A. L., (2015), *Portfelno-orientirovanny podkhod v strategii potentsiala predpriyatiya* [«The Portfolio-Based Approach in the Enterprise Potential Strategy»], Retrieved from : http://www.problecon.com/pdf/2015/4_0/222_227.pdf. [in Russian].
11. Monograph, ed. by Balatsky, O. F., (2006), *Ekonomicheskyy potentsial administrativnyh i proizvodstvennyh system. Monografiya pod obschey redaktsiyei O.F. Balatskogo* [«Economic

- potential administrative and production systems»], Universitetskaia kniha, Sumy, 973 p. [in Russian].
12. Fedonin, O. C., Repina, I. M., Oleksyuk, O. I., (2004), Potentsial pidpryiemstva: formuvannia ta otsinka [«Potential enterprise: formation and evaluation»], KNEU, Kyiv, 316 p. [in Ukrainian].
 13. Bachevsky, B. E., Zablodska, I. V., Reshetnyak, A. A., (2009), Potentsial i rozvytok pidpryiemstva [«Potential and development of enterprise»], Center of educational literature, Kyiv, 400 p. [in Ukrainian].
 14. Sabadyryova, A. L., Babiy, O. M., Kuklinova, T. V., (2015), Potentsial i rozvytok pidpryiemstva [«Potential and development of enterprise»], ONEU, Odesa, 343 p. [in Ukrainian].
 15. Orlov, O. A., Ryasnyh, E. G., (2003), Marginalnaya pribyl v ekonomicheskikh raschetakh na promyshlennykh predpriyatiyakh [«Marginal profit in the economic calculations on industrial enterprises»], Izdatelskiy dom «Skarby», Kyiv, 132 p. [in Russian].
 16. Osipov, V. I. Effectivnist restrukturovanykh gospodarskykh system: problemy ta faktori [«Effectiveness restructured economic system: problems and ways to increase»], Atlant, Odesa, 362 p. [in Ukrainian].
 17. Sabadyryova, A. L., (2016), Otsinochniy mekhanizm kapitalizatsii potentsialu pidpryiemstva [«Evaluation mechanism capitalization of the potential of the company»], Visnyk Khmelnytsky National University, 3 (2), 95–98. [in Ukrainian].
 18. Kovalev, A. I., (2006), Upravlenie restryktyrizathey predpriiatii [«Management enterprise restructuring»], AVRIO, Kyiv, 368 p. [in Russian].
 19. Sabadyryova, A. L., Shinkarenko, V. M., (2014), Prohrama rozvytku potentsialu pidpryiemstva neoeconomiky [«Program of the company's potential development in neoeconomy»], Retrieved from : <http://www.ir.kneu.edu.ua:8080/bitstream/2010/6770/1/Sabadyryova.pdf>. [in Ukrainian].